

ผนวก ก

ข้อมูลชุมชนหมู่บ้านพัฒนา 70 ไร่

ประวัติชุมชน

ชุมชนแออัดคลองเตยเป็นชุมชนที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 432 ไร่ ผู้ที่อยู่อาศัยส่วนมากจะเป็นผู้ที่มาจากต่างจังหวัดทั้งนั้น เพื่อเข้ามาทำงานในกรุงเทพ ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่มีรายได้น้อย และไม่ได้รับบริการที่ดีของทางภาครัฐ บ้านเรือนภายในชุมชนไม่ค่อยมั่นคงแข็งแรง โดยการหาวัสดุที่สามารถเก็บได้ภายในชุมชนนำมาก่อสร้างบ้าน และเป็นแหล่งของน้ำค้ำ ขยะหมักหมม โรคติดต่อ โดยบ้านเรือนไม่มีน้ำประปา ไฟฟ้า ชาวบ้านที่เข้ามาอาศัยภายในชุมชนจะใช้แสงสว่างจากตะเกียง เทียน น้ำซื้อจากรถน้ำที่นำมาขายตามบ้านพัก

ที่ดินบริเวณคลองเตยมีเนื้อที่ 2,240 ไร่ ซึ่งเป็นกรรมสิทธิ์ของการท่าเรือฯ แต่การท่าเรือเองก็ต้องการแรงงานเข้ามาทำงานเป็นจำนวนมากจึงทำให้ประชาชนที่ต้องการงานทำจึงย้ายเข้ามาอยู่ในคลองเตย และพื้นที่นี้ยังเป็นจุดกำเนิดของปัญหาทางสังคมหลาย ๆ เรื่องเช่น อาชญากรรม ยาเสพติด สิ่งแวดล้อม แรงงานต่างด้าว ฯลฯ และในปี พ.ศ. 2513-2514 ทางคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้เข้าทำการสำรวจและเผยแพร่ข้อเท็จจริงให้กับทางสื่อมวลชน และสังคมภายนอกได้ทราบ

หลังจากนั้นได้มีการก่อตั้งการเคหะขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2516 ด้วยเหตุนี้การเคหะฯ ได้ร่วมมือกับการท่าเรือฯ ในการรื้อล้างชุมชนแออัดคลองเตยจนถึงปี 2525 จึงได้มีมติคณะกรรมการการท่าเรือฯ เมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2525 อนุมัติในหลักการให้มีการรื้อย้ายผู้ที่อาศัยอยู่บริเวณชุมชนแออัดคลองเตยเพื่อสร้างโรงเก็บสินค้าคอนเทนเนอร์ หลังที่ 3 แต่ก็ได้รับการต่อต้านจากประชาชนเป็นจำนวนมาก แต่ก็มีมติคณะกรรมการยืนยันว่าต้องการรื้อย้ายทันที

แต่ตามแผนการท่าเรือฯเองได้ทำการแบ่งพื้นที่ออกเป็น 4 บริเวณ ในส่วนของบริเวณที่ 2 (ล๊อค 12) ทางการทำเรือต้องการให้รื้อให้เสร็จภายใน 2 ปี และส่วนที่ 4 ก็ต้องการให้การเคหะฯ เข้าไปทำการพัฒนา บนเนื้อที่ 70 ไร่ เป็นที่อยู่อาศัยของผู้ที่ต้องการอพยพออกจากพื้นที่ดังกล่าว ส่วนบริเวณที่ 3 ก็ต้องการให้มีการรื้อย้ายให้เสร็จภายใน 5 ปี เพื่อเข้าอยู่ในส่วนที่ 4

หลังจากนั้นมาชุมชน 70 ไร่จึงได้ก่อกำเนิดขึ้น เมื่อวันที่ 10 กันยายน พ.ศ. 2525 โดยทางด้านการเคหะฯ และการท่าเรือฯ ได้มีการประชุมกับเรื่องการเช่าพื้นที่ของการท่าเรือฯ จะให้การ

เคหะเช่าในอัตราค่าเช่าตารางวาละ 1 บาท สัญญาเช่า 20 ปี และทำการแบ่งพื้นที่ให้กับชาวบ้านเป็น 2 ขนาด คือ แปลง 15 ตารางวา จำนวน 940 แปลง และ 18 ตารางวา จำนวน 143 แปลง รวมทั้งหมด 1,113 หลังคาเรือน และมีบ้านเช่า 200-300 หลัง มีคนต่างด้าวเป็นผู้เช่า ชาวบ้านที่ได้สิทธิในการเข้ามาอยู่ในที่ดินแปลงนี้ถูกจัดแบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้

1. กลุ่มที่มีรายได้น้อยช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ไปอยู่ย่านการเคหะการดูแล
2. กลุ่มที่ปลูกบ้านอยู่ในซอยซึ่งเป็นคนกลุ่มใหญ่
3. กลุ่มที่ปลูกบ้านอยู่ย่านถนนรอง
4. กลุ่มที่ปลูกบ้านอยู่ย่านถนนใหญ่

ทุกหลังคาเรือนจะต้องเสียค่าเช่า ตั้งแต่ แปลงละ 60 บาท 120 บาท และ 300 บาท ตามลำดับ ตามขนาด และที่ตั้งของที่ดินที่ได้รับจัดสรร

ประวัติผู้นำชุมชนชุมชนหมู่บ้านพัฒนา 70 ไร่

รุ่นที่ 1 ปี พ.ศ. 2514 คุณป้าหนู เขมา ได้เป็นแกนนำชาวบ้านในการต่อสู้เรียกร้องสิทธิทางด้านที่อยู่อาศัย น้ำประปา-ไฟฟ้า เนื่องจากชุมชนได้ปลูกสร้างบ้านเรือนอยู่กลางทุ่ง และไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือจากทางรัฐบาล

รุ่นที่ 2 ปี พ.ศ. 2517 คุณสมหวัง เจ๊ะสะมาแอ เป็นช่วงชุมชนถูกไล่อื้อ

รุ่นที่ 3 ปี พ.ศ. 2517-2519 นายยิ้ม มงคลคุณ เป็นช่วงชุมชนถูกไล่อื้อ และชุมชนเริ่มมีปัญหายาเสพติด ทินเนอร์ เฮโรอีน แคมป์ ผื่น

รุ่นที่ 4 ปี พ.ศ. 2525-2526 นายเสริม มั่งมีผล และ บังวาริ เป็นช่วงแผนจัดสรรที่อยู่อาศัยสำรวจชุมชน

รุ่นที่ 5 ปี พ.ศ. 2527-2529 นายสมนึก เจริญสาย เป็นช่วงรื้อย้ายชุมชนเข้ามาอยู่ในพื้นที่ใหม่ (ชุมชนหมู่บ้านพัฒนา 70 ไร่) ในปัจจุบัน ชุมชนได้ทูลเกล้าถวายฎีกาต่อสำนักพระราชวังเพื่อขอลดราคาเช่าที่ดินของสำนักงานการเคหะแห่งชาติ

รุ่นที่ 6 ปี พ.ศ.(ไม่สามารถระบุได้) นายสุรัชย์ จันทรมบูรณ เป็นช่วงกิจกรรมชุมชนนั่งถูกวางเฉย

รุ่นที่ 7 ปี พ.ศ. 2532-2534 นายชุนห์ ศิริธนาธรรณ และ นายวันรบ หิริกุล (เหรียญ)

รุ่นที่ 8 รับการคัดเลือกเข้ามาวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ.2538 – 1 มีนาคม พ.ศ. 2541 นายวันรบ หิริกุล

รุ่นที่ 9 ปี พ.ศ. 2541-2543 นายชุนห์ ศิริธนาธรรณ

รุ่นที่ 10 ปี พ.ศ. 2543-2545 นางอำพร อึ้งทรงธรรม

รุ่นที่ 11 รับการคัดเลือกเข้ามาวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2546 – ปัจจุบัน นายวันรบ หิริกุล (กำลังรอผลเลือกตั้งในวันที่ 8 มกราคม พ.ศ. 2549)

แผนการดำเนินงานชุมชน

แผนการดำเนินงาน กันยายน พ.ศ. 2548 – กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549

1. ปรับปรุงศาลพ่อพระประแดงเป็นแหล่งท่องเที่ยว ส่งเสริมรายได้เยาวชนด้วยการให้บริการร้านค้า

2. สร้างกลุ่มอาชีพ ทำกลุ่มน้ำพริกชุมชน 70 ไร่
3. ธงขาวปลอดยาเสพติด
4. จัดระเบียบร้านค้าชุมชน ตีเส้นก่อนวันที่ 22 กันยายน พ.ศ. 2548
5. ทำแผนการจัดการน้ำเสียในชุมชนก่อนส่งออกไปนอกชุมชน
6. ทำรั้วสนามเด็กเล่น ปรับปรุงลานกีฬาส่วนที่เหลือ
7. สร้างศูนย์พุทธศาสนา (ศาลาพระอาจารย์สินธุ์)
8. เปิดฝึกชาวเป็นศูนย์สุขภาพ ผู้สูงอายุ เดินแอโรบิค
9. ก่อตั้งกลุ่มเยาวชน

กลุ่มกิจกรรมที่สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง

1. กิจกรรมรักษาความปลอดภัยในชุมชนและป้องกันยาเสพติด และ กรรมการชอยนัดทุกอาทิตย์ที่ 3 ของเดือน โดยวันที่ 21 กันยายนนี้จะเชิญ รอง สว.ป.สน.ท่าเรือ มาอบรมให้ความรู้เพิ่มเติมกับ รปภ. ชุมชนชุดปัจจุบันเรื่องเทคนิคการเดินเวรยาม และการใช้เครื่องมือสื่อสาร

2. กิจกรรมสิ่งแวดล้อม (ขยะแห้งแลกไข่ไก่) กิจกรรมลอกท่อ นัดทำน้ำขยะหอม

3. กิจกรรมกรรมการชุมชน (การบริหารจัดการงานในชุมชน) จะนัดประชุมก่อนวันที่ 22 กันยายน เพื่อตีเส้นพื้นที่ตั้งร้านค้า และจัดระเบียบร้านค้าใหม่ กรรมการจะจัดการความสะอาดถนนหลักหลังวางท่อประปาเสร็จเรียบร้อยแล้ว

4. กลุ่ม อสส ต้องรณโยบายของศูนย์สาธารณสุขว่าจะจัดตั้งศูนย์ผู้สูงอายุ 70 ไร่เมื่อไหร่ (คาดว่าต้นปี 2549)

กิจกรรมที่เกิดขึ้น ในระหว่างดำเนินการของกรรมการชุมชนที่มีแนวโน้มเป็นงานต่อเนื่อง จำนวน 3 กิจกรรมได้แก่

1. กิจกรรม 5 ส เริ่มดำเนินการในวันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2546
2. กิจกรรมกรรมการชอย และกิจกรรมแม่ตัวอย่าง เริ่มดำเนินการในวันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ. 2546
3. กิจกรรมเยาวชน เริ่มดำเนินการตั้งกลุ่มในวันที่ 20 กันยายน พ.ศ. 2546

จุดเด่นของชุมชน

หน่วยงานที่ให้การสนับสนุนชุมชน

หน่วยงานพัฒนาเอกชนหลายหน่วยตั้งอยู่ในพื้นที่ชุมชน 70 ไร่ เช่น มูลนิธิดวงประทีป มูลนิธิส่งเสริมการพัฒนาบุคคล มูลนิธิศึกษาเอเชีย สถาบันการพัฒนาพื้นฐาน มูลนิธิสันติสุข มูลนิธิเด็กอ่อนฯ สมาคมอาสาสมัครต่อต้านยาเสพติด สหกรณ์บริการเพื่อการพัฒนา เป็นต้น

การเคหะแห่งชาติจะเป็นผู้เก็บค่าเช่าที่ดินทุกแปลงและคืนรายได้ที่จัดเก็บให้คณะกรรมการชุมชนบริหารกิจกรรมชุมชน ทำให้คณะกรรมการชุมชนสามารถจัดทำงานแผนงาน และมีงบประมาณทำงานบริหารตนเองได้อย่างต่อเนื่อง หลังคาเรือนละ 20 บาท สำนักงานเขตคลองเตย สนับสนุนงบประมาณพัฒนาชุมชนจำนวน 5,000 บาท/เดือน มูลนิธิดวงประทีป มูลนิธิส่งเสริมการพัฒนาบุคคล สถาบันการพัฒนาพื้นฐาน เครือข่ายเรียนรู้คลองเตย

บุคคลสำคัญ

บุคคลที่อาศัยอยู่ในชุมชนหลายคน เช่น ครูประทีป อึ้งทรงธรรม (วุฒิสมาชิก) คุณสุนันท์ อึ้งทรงธรรม(ส.ก.) คุณสมพงษ์ พัดปุย (ผู้อำนวยการสถาบันการพัฒนาพื้นฐาน) คุณพ่อไมเออร์ (ประธานมูลนิธิส่งเสริมการพัฒนาบุคคล) คุณเปล่ง สีตาน้อย (ประธานมูลนิธิศูนย์ร่วมน้ำใจ) คุณทัตชัยะ ฮาตะ (ผู้อำนวยการ มูลนิธิศึกษาเอเชีย) ศาสตราจารย์พระประแดงอันเป็นที่เคารพสักการะของชาวชุมชน สำนักปฏิบัติธรรมของอดีตพระอาจารย์ศิลป์ พรหมสโล ศาลาประชาคมคลองตรวดโรค ศูนย์เรียนรู้ชุมชน 70 ไร่ ศูนย์สุขภาพชุมชน 70 ไร่ คณะกรรมการชุมชนมีแผนงานและงบประมาณสำหรับการส่งเสริมให้ชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นในหลายด้าน โดยเฉพาะด้านการมีส่วนร่วมของชาวชุมชน

กลุ่มกิจกรรมในชุมชน

ก. กลุ่ม “ที่พัฒนาเพื่อชาวชุมชน”

ในกลุ่มนี้ มีกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งมีอยู่ประมาณ 80 คน กลุ่มเยาวชน “ดาวกระจาย” มีสมาชิกประมาณ 40 คน กลุ่ม “ขยะแห้งแลกไข่ไก่” ซึ่งมีชาวบ้านนำขยะแห้งมาแลกเป็นประจำประมาณ 300 คน (ทั้งเด็กและผู้ใหญ่) กลุ่มอาสาสมัครตำรวจบ้านมีสมาชิกประมาณ 20 คน หน่วยบรรเทาสาธารณภัย กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข (ออส.) มีสมาชิกประมาณ 20 คน กลุ่มกองทุนชุมชน 1 ล้านบาท กลุ่มวิทยากรพลังแผ่นดิน ศูนย์ส่งเสริมพุทธศาสนา กลุ่มสตรี-กลุ่มอาชีพ

ข. กลุ่ม “ที่ไม่ส่งเสริมงานพัฒนา”

ภายในกลุ่มนี้ มีกลุ่มที่ยึดที่สาธารณะมาทำประโยชน์ส่วนตัว ตู๋เกมส์ต่าง ๆ รวมทั้งกลุ่มค้าขายยาเสพติดทุกประเภทที่มักสร้างเยาวชนให้ก่อความรำคาญให้กับชาวชุมชน เช่น “เด็กเดินยอ ด “เด็กตมกว” “รถซิ่ง” รวมทั้งร้านขายสินค้าบางประเภทที่ขาดสำนึกรับผิดชอบต่อชุมชนหรือสังคมและยัง “ขายยาและอุปกรณ์การเสพยาให้กับผู้ติดยาเสพติด” ไม่ว่าจะเป็น “เพิ่มจิตยา” “ยากล่อมประสาท(โรมาคุม)” รวมทั้งร้านขาย “กาวหลอด” ให้กับเยาวชน โดยหวังเพียงให้มีรายได้เพื่อตนเองเท่านั้น

ประสบการณ์และบทเรียนของชุมชน

การเจรจาเรื่องที่ดิน ผู้นำชุมชนได้ถวายฎีกาต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในเรื่องค่าเช่าที่ดินของการเคหะแห่งชาติโดยขอเช่าในราคาที่เป็นธรรมชุมชนจนเป็นมาตรฐานในการจัดเก็บจนถึงปัจจุบัน

ศูนย์กิจกรรมชุมชน

ที่ทำการคณะกรรมการชุมชน ศาลากลางตรวโจโรค ศูนย์ประสานงานชุมชนเข้มแข็งคลองเตย ศูนย์ปฏิบัติการรักษาความปลอดภัยชุมชน ที่ทำการกองอำนวยการรักษาความมั่นคงเขตคลองเตย ลานกีฬาจำนวน 8 ลาน ศูนย์สุขภาพชุมชน 70 ไร่ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน 70 ไร่

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม “โครงการขยะแลกไข่” ปุ๋ยชีวภาพ/ขยะหอม กิจกรรมเชิงสร้างสรรค์แก้ไขปัญหาน้ำท่วมขังและป้องกันแหล่งเชื้อเพลิงในชุมชนเนื่องจากขยะอุดตัน และตกค้างในชุมชนบ้านเรือน และสร้างเครือข่ายเพื่อแก้ไขปัญหาวิกฤตยาเสพติด อิทธิพลในพื้นที่

กลุ่มเยาวชนดาวกระจาย เกิดจากเครือข่ายกิจกรรมขยะแลกไข่ เพื่อมาเป็นกลุ่มเสริมกิจกรรมเน้นกลุ่มเยาวชนร่วมพัฒนาลานกีฬาในชุมชนหมู่บ้านพัฒนา 70 ไร่ มีจำนวน 8 ลาน ใช้ประโยชน์เป็นสนามแบดมินตัน ตะกร้อ ฟุตบอล สนามเด็กเล่น และใช้เป็นพื้นที่จัดกิจกรรมต่าง ๆ

สิ่งเคารพศรัทธา และ กิจกรรมสืบทอดวัฒนธรรม-ประเพณี

ศาลเจ้าพ่อพระประแดง สำนักปฏิบัติธรรมพระอาจารย์ศิลป์ พรหมสโล (ได้มรณภาพแล้ว) ศาลาอนุสรณ์ศูนย์ส่งเสริมพุทธศาสนา ศาลพระพรหม และคนในชุมชนยังร่วมกันจัดกิจกรรมวันปีใหม่ วันสงกรานต์ หล่อเทียนเข้าพรรษา วันพ่อ วันแม่ วันเด็ก

สภาพปัญหาของชุมชนและความต้องการช่วยเหลือ

ปัญหาการบริหารจัดการชุมชน

งบประมาณถูกจัดสรรไม่เป็นธรรมเลือกปฏิบัติ ชุมชนไม่มีส่วนร่วม การจัดสรรไม่ตรงตามความต้องการของชุมชน ไม่โปร่งใส ขาดพี่เลี้ยงในภาครัฐเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำร่วมกิจกรรมกับชุมชน มีปัญหากลุ่มอิทธิพลข่มขู่คุกคาม การเมืองแทรกแซงชุมชน ขัดขวางการปฏิบัติงานพัฒนาของทีมงานกรรมการชุมชนขาดความจริงจังและจริงจังจากเจ้าหน้าที่รัฐ มีกลุ่มอิทธิพลบุกรุกยึดที่สาธารณะใช้ประโยชน์ส่วนตัว ทำธุรกิจดู่เกมสร้างเครือข่ายค้ายาเสพติดเกือบทุกประเภทใช้เด็ก เยาวชน คนยากจนในชุมชนเป็นเครื่องมือ ก่อความเดือดร้อนรำคาญแก่ชาวชุมชน เช่น “กลุ่มเด็กเดินยอ” “เด็กดมกว” “รถชิง” รวมทั้งร้านขายยา-อุปกรณ์การเสพยาเสพติด เช่น “เข็มฉีดยา” “ยาปลอมประสาท (โรมาคัม)” “กาวหลอด” และกลุ่มปล่อยเงินกู้ “ดอกลอย” “บ่อนการพนัน” “ห่วยเถื่อน” “โต๊ะพนันบอล” กลุ่มผลประโยชน์เหล่านี้ขาดจิตสำนึกความรับผิดชอบ ต่อสังคมโดยใช้ผลประโยชน์เอื้อต่อเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ขัดขวางการพัฒนาเพื่อให้อำเภอมีคุณภาพ เจริญเติบโตขยายเครือข่ายอย่างรวดเร็วยากต่อการแก้ไขปัญหา สร้างค่านิยมเสื่อมถอยนับถืออิทธิพล ผู้มีอำนาจ ติดสวดกสบาย ฟุ่มเฟือย แยะแยะถูกผิดชั่วดีไม่ชัดเจน มีความซับซ้อนในตัวตนสูงจุดยืนไม่แน่นอน ประโยชน์ตนเป็นที่ตั้ง

ปัญหาวิกฤตชุมชน

กลุ่มผู้ค้ายาเสพติดรายใหญ่ อิทธิพล เงินกู้ดอกลอย บ่อนการพนัน ขัดขวางคุกคาม ชุมชนงานพัฒนาชุมชน เจ้าหน้าที่รัฐเกรงกลัวอิทธิพลไม่กล้าเข้ามาร่วมกิจกรรมกับกรรมการชุมชน อาชีพของคนในชุมชน

ความต้องการชุมชน

ต้องการให้เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่มีความรู้ความสามารถ ความจริงใจมาเป็นพี่เลี้ยงชุมชนร่วมทำกิจกรรมกับชุมชนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ พัฒนาคุณภาพศักยภาพแกนนำและชาวชุมชนยกระดับคุณภาพชีวิตและแก้ไขปัญหาอิทธิพลแหล่งอบายมุข เพื่อนำสู่ชุมชนเข้มแข็งปลอดภัย ยาเสพติดอย่างเร่งด่วน

จากศักยภาพของชุมชนหมู่บ้านพัฒนา 70 ไร่ ที่ได้กล่าวมาทั้งหมด และหน่วยงานทั้งภาครัฐบาล องค์กรเอกชน ที่เข้ามาให้การสนับสนุนในพื้นที่ไม่ว่าจะเป็นในทิศทางต่าง ๆ จึงทำให้ชุมชนหมู่บ้านพัฒนา 70 ไร่ มีความพร้อมที่จะเข้าร่วมในการจัดสร้างสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมสอดคล้องกับผู้นำชุมชน และเนื้อหาที่เกิดจากความต้องการของผู้นำชุมชน เพื่อนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาชุมชนของตนเอง และเพื่อเป็นการขยายโอกาสให้กับชุมชนต่าง ๆ ในเขตคลองเตย หรือชุมชนที่มีความต้องการที่จะศึกษาในเนื้อหาเดียวกันให้เกิดประโยชน์มากที่สุด กับการพัฒนาชุมชนต่อไป

วัสดุ-อุปกรณ์ที่ชุมชนต้องการ

อุปกรณ์ทำความสะอาดชุมชน ถังขยะใบใหญ่ คลาดเล็ก จอบ พลั่ว รถเข็น (ลอกท่อ/ทำความสะอาด) ไม้กวาด หลอดไฟ-สายไฟ ตาข่ายล้อมรั้วลานกีฬา เหล็กแป๊บ (ทำรั้ว) อุปกรณ์กีฬา ฟุตบอล แบดมินตัน ตะกร้อ ฯลฯ (ห้องสมุดใช้ที่มูลนิธิสิริศึกษาเอเซีย) เครื่องขยายเสียง ชิงช้า สนามเด็กเล่นไม่พอ